

KERUEN

M.O. ÁÝEZOV
ATYNDAGÝ ÁDEBIET
JÁNE ÓNER
INSTITÝTYNYŇ

HABARSHYSY

M.O. AUEZOV INSTITUTE
OF LITERATURE AND ART

HERALD

ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ
И ИСКУССТВА ИМЕНИ
М.О.АУЭЗОВА

ВЕСТНИК

№3, 76-ТОМ

2022

ISSN 2078-8134

**М.О.ӘУЕЗОВ АТЫНДАҒЫ
ӘДЕБИЕТ ЖӘНЕ ӨНЕР ИНСТИТУТЫ**

КЕРУЕН

ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

2005 жылы құрылған

**№3, 76-том
2022**

ISSN 2078-8134

ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ И ИСКУССТВА
ИМ. М.О.АУЭЗОВА

КЕРУЕН

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

основан в 2005 году

№3, том 76
2022

ISSN 2078-8134

**M.O.AUEZOV INSTITUTE OF
LITERATURE AND ART**

KERUEN

SCIENTIFIC JOURNAL

founded in 2005

№3, 76 vol
2022

Ғылыми журнал

Ғылыми журнал 2005
жылдан бері шығады.

Құрылтайшысы және
баспагері:

М.О. Әуезов атындағы Әдебиет
және өнер институты

Редакция мен баспагер
мекен жайы:

Заңды мекен-жайы: Қазақстан,
Алматы қ. Шевченко к-сі, 28,
050010,

Нақты мекен-жайы: Қазақстан,
Алматы қ. Құрманғазы к-сі, 29,
2-қабат, 050010,

Тел.: +7 (727) 272-74-11,
+7 (727) 300-32-45.

Электрондық пошта:
keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Жылына 4 рет жарық көреді.

Журнал 2005 жылғы
24 наурызда Қазақстан
Республикасының Мәдениет,
ақпарат және спорт
министрлігі, Ақпарат және
мұрағат комитетінде тіркелген.
Тіркеу куәлігі: 2005 жылғы 24
наурыздағы №5844-Ж.

«КЕРУЕН»

№3, 76-том, 2022

Бас редактор:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Ісләмжанұлы,
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА
корреспондент мүшесі, М.О. Әуезов атындағы
Әдебиет және өнер институтының бас директоры
(Алматы, Қазақстан)

Бас редактордың орынбасарлары:

Ғылыми редактор:

ҚАЛИЕВА Альмира Қайыртайқызы, фило-
логия ғылымдарының кандидаты, М.О. Әуезов
атындағы Әдебиет және өнер институты бас
директорының ғылым жөніндегі орынбасары
(Алматы, Қазақстан)

Жауапты редакторлар:

СҰЛТАН Ертай, PhD, М.О. Әуезов атындағы
Әдебиет және өнер институты бас директорының
орынбасары (Алматы, Қазақстан)

САРСЕНБАЕВА Жансұлу Баденқызы,
магистр, М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және
өнер институтының ғылыми қызметкері
(Алматы, Қазақстан)

Научный журнал

Журнал издается с 2005
года.

Учредитель и издатель:

Институт литературы и
искусства
им. М.О. Ауэзова.

Адрес редакции и издателя:

Юридический адрес:
Казахстан, г. Алматы, ул.
Шевченко 28, 050010,
Фактический адрес: Казахстан,
г. Алматы, ул. Курмангазы 29,
2 этаж. 050010,
Тел.: +7 (727) 272-74-11,
+7 (727) 300-32-45.
Email: keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Выходит 4 раза в год

**Журнал зарегистрирован
24 марта 2005 года в
Комитете информации
и архивов Министерства
культуры, информации и
спорта**

Республики Казахстан.

**Свидетельство о регистрации:
24 марта 2005 г. №5844-Ж.**

«КЕРУЕН»

№3, том 76, 2022

Главный редактор:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович,
доктор филологических наук, член-корреспон-
дент НАН РК, генеральный директор Института
литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы,
Казахстан)

Заместители главного редактора:

Научный редактор:

КАЛИЕВА Альмира Кайыртаевна, кандидат
филологических наук, заместитель по науке
генерального директора Института литературы
и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан).

Ответственный редакторы:

СУЛТАН Ертай, PhD, заместитель генераль-
ного директора Института литературы и
искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан).

САРСЕНБАЕВА Жансулу Баденовна, магистр,
научный сотрудник Института литературы и
искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан).

Scientific journal

The journal has been
published
since 2005

Constitutor and publisher:

M.O. Auezov Institute of
Literature and Art

**Address of the editorial and
publishing office:**

28, Shevchenko str., Almaty,
050010, Kazakhstan

Tel.: +7 (727) 272-74-11,

+7 (727) 300-32-45.

E-mail: keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Published 4 times a year

**The journal was registered
on March 24, 2005 in the
Committee of Information and
Archives of the Ministry of
Culture, Information and Sports
of the Republic of Kazakhstan.
Registration certificate: March
24, 2005 No. 5844-Zh.**

«KERUEN»

№3, 76 vol, 2022

Editor-in-Chief:

MATYZHANOV Kenzhekhan Islamzhanovich,
Doctor of Philology, Corresponding Member of
the National Academy of Sciences of the Republic
of Kazakhstan, Director General of the Institute of
Literature and Art named after MO Auezov (Almaty,
Kazakhstan)

Deputy Editors-in-Chiefs:

Scientific editor:

KALIEVA Almira Kairtayevna, Candidate of
Philological Sciences, Deputy Director General for
Science of the M.O. Auezov Institute of Literature and
Art (Almaty, Kazakhstan)

Responsible Editors:

SULTAN Yertay, PhD, Deputy Director General
of the M.O. Auezov Institute of Literature and Art
(Almaty, Kazakhstan)

SARSEN BAYEVA Zhansulu Badenovna, Master's
degree, researcher at the M.O. Auezov Institute of
Literature and Art (Almaty, Kazakhstan).

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА:

БАС РЕДАКТОР:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Исламжанұлы, филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас директоры (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

СҰЛТАН Ертай, PhD, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты бас директорының орынбасары (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫНЫҢ МҮШЕЛЕРІ:

ОМАРОВ Бауыржан Жұмаханұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Қазақстан Республикасы Президентінің кеңесшісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

БАЗАРБАЕВА Зейнеп Мүслімқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Ахмет Байұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының бас ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ЖОЛДАСБЕКОВА Баян Өмірбекқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ филология факультетінің деканы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

НЕГИМОВ Серік Нығметоллаұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=search&authorlookup>

ТЕМІРБОЛАТ Алуа Берікбайқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының меңгерушісі (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

НҰРҒАЛИ Қадша Рүстембековна, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің орыс филологиясы кафедрасы меңгерушісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ОРДА Гүлжахан Жұмабердіқызы, филология ғылымдарының докторы, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

ҚАЛИЕВА Алмира Қайыртайқызы, филология ғылымдарының кандидаты, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты бас директорының ғылым жөніндегі орынбасары (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

АНАНЬЕВА Светлана Викторовна, филология ғылымдарының кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)

Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=search&authorlookup>

ҚЫДЫР Тәрілі Еділбайұы, филология ғылымдарының кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

ШӘРІПОВА Диляра Сафарғалиқызы, өнертану кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

ОМАРОВА Ақлима Қайырденқызы, өнертану кандидаты, доцент, Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

ҚАЗТУҒАНОВА Айнұр Жасанбергенқызы, өнертану кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

ТҰРМАҒАМБЕТОВА Бақыт, өнертану кандидаты, Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің доценті (Атырау, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ЖҮНДІБАЕВА Арай Қанатияқызы, PhD, қауымдастырылған профессор, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық Білім Академиясының Қазақ тілі, Қазақ әдебиеті, Қазақстан тарихы зертханасының меңгерушісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

ДАУТОВА Гүлназ Рахымқызы, PhD, қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының оқытушысы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС:
БАГНО Всеволод Евгеньевич, филология ғылымдарының докторы, профессор, Ресей Ғылым академиясының корреспондент-мүшесі (Санкт-Петербург, Ресей)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

КЕНДІРБАЙ Гүлнар Турабекқызы, тарих ғылымдарының докторы, Колумбия университетінің профессоры (Нью-Йорк, АҚШ)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

СНАМОРРО Antonio Chicharro, ғылым докторы, философия және қолжазба факультетінің профессоры (Гранада, Испания) H = 2

КРАСОВСКАЯ Аксиния, филология ғылымдарының докторы, профессор, Бухарест Университеті (Бухарест, Румыния) H = 1

НИКОЛАС Мари, филология ғылымдарының докторы, профессор, Лихай Университеті (Пенсильвания, АҚШ) H = 1

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович, доктор филологических наук, член-корреспондент НАН РК, генеральный директор Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)
Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

СУЛТАН Ертай, PhD, заместитель генерального директора Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

ОМАРОВ Бауыржан Жумаханович, доктор филологических наук, профессор, академик НАН РК, советник Президента Республики Казахстан (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

БАЗАРБАЕВА Зейнеп Муслимовна, доктор филологических наук, профессор, академик НАН РК, главный научный сотрудник Института языкознания имени Ахмета Байтурсынова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ЖОЛДАСБЕКОВА Баян Омурбековна, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент НАН РК, декан филологического факультета КазНУ им. Аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

НЕГИМОВ Серик Ныгметоллаевич, доктор филологических наук, профессор кафедры казахской литературы Евразийского Национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=search&authorlookup>

ТЕМИРБОЛАТ Алуа Берикбаевна, доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой казахской литературы и теории литературы КазНУ им. Аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

НУРГАЛИ Кадиша Рустембековна, доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой русской филологии Евразийского Национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ОРДА Гульжанхан Жумабердыевна, доктор филологических наук, доцент, главный научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

КАЛИЕВА Альмира Кайыртаевна, кандидат филологических наук, заместитель по науке генерального директора Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

АНАНЬЕВА Светлана Викторовна, кандидат филологических наук, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=search&authorlookup>

КЫДЫР Торали Едилбай, кандидат филологических наук, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

ШАРИПОВА Дилара Сафаргалиевна, кандидат искусствоведения, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

ОМАРОВА Акlima Каурденовна, кандидат искусствоведения, доцент Казахской национальной консерватории имени Курмангазы (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

КАЗТУГАНОВА Айнур Жасанбергеневна, кандидат искусствоведения, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

ТУРМАГАМБЕТОВА Бахыт Жолдыбаевна, кандидат искусствоведения, музыковед, доцент кафедры музыки и искусства Атырау Университет им. Х.Досмухамедова (Атырау, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ЖУНДИБАЕВА Арай Канатиевна, PhD, ассоциированный профессор, заведующий лабораторией казахского языка, казахской литературы, истории Казахстана Национальной академии образования имени И. Алтынсарина Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

ДАУТОВА Гульназ Рахимовна, PhD, преподаватель кафедры казахской литературы и теории литературы (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

МЕЖДУНАРОДНЫЙ РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

БАГНО Всеволод Евгеньевич, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент Российской академии наук (Санкт-Петербург, Россия)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

КЕНДИРБАЙ Гульнар Турабековна, доктор исторических наук, профессор Колумбийского университета (Нью-Йорк, США)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

SHAMORRO Antonio Chicharro, доктор наук, профессор Гранадского университета, заведующий факультета философии и рукописи (Гранада, Испания) N = 2

КРАСОВСКАЯ Аксинья, доктор филологических наук, профессор, Бухарестский университет (Бухарест, Румыния) N = 1

НИКОЛАС Мари, доктор филологических наук, профессор, Университет Лихай (Пенсильвания, США) N = 1

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF:

MATYZZHANOV Kenzhekhan Slyamzhanovich, Doctor of Philology, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, General director of the M.O.Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

SULTAN Yertay, Ph.D., Vice-general director of M.O.Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

OMAROV Bauyrzhan Zhumakhanovich, Doctor of Philology, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, President's advisor of the Republic of Kazakhstan (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

BAZARBAYEVA Zeynep Muslimovna, Doctor of Philology, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Chief Researcher of the Akhmet Baitursynov Institute of Linguistics (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ZHOLDASBEKOVA Bayan Omirbekovna, Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Dean of the Philological Faculty of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

NEGIMOV Serik Nygmetollayevich, Doctor of Philology, Professor of the Department of Kazakh Literature of L.Gumilev Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=searchauthorlookup>

TEMIRBOLAT Alua Berikbayevna, Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Kazakh Literature and Literary Theory of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

NURGALI Kadisha Rustembekovna, Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Russian Philology L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ORDA Gulzhakhan Zhumaberdievna, Doctor of Philology, Associate Professor, Chief Researcher of the M. O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

KALIYEVA Almira Kairtayevna, Candidate of Philological Sciences, Deputy Director General for Science of the M.O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

ANANYEVA Svetlana Viktorovna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Leading Researcher of the M.O.Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=searchauthorlookup>

KYDYR Torali Edilbay, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Chief Researcher of the M. O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

SHARIPOVA Dilyara Safargaliyevna, Candidate of Art History, Associate Professor, Leading Researcher at the M. O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

OMAROVA Aklima Kairdenovna, Candidate of Art History, Associate Professor, Kurmangazy Kazakh National Conservatory (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

KAZTUGANOVA Ainur Zhasanbergenovna, Candidate of Art History, Associate Professor, Leading Researcher of the M. O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

TURMAGAMBETOVA Bakhyt Zholdybayevna, Candidate of Art History, Senior lecturer at the Department of Music and Art of H.Dosmukhamedov Atyrau University (Atyrau, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ZHUNDIBAYEVA Arai Kanapiyevna, PhD, Associate Professor, Head of the Laboratory of the Kazakh language, Kazakh Literature, History of Kazakhstan of the I. Altynsarin National Academy of Education (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

DAUTOVA Gulnaz Rakhimovna, PhD, Lecturer, Department of Kazakh Literature and Literary Theory (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL:

BAGNO Vsevolod, Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the Russian Academy of Sciences (Saint Petersburg, Russia)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

KENDIRBAY Gulnar Turabekovna, Doctor of Historical Sciences, Professor of Columbia University (New York, USA)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

CHAMORRO Antonio Chicharro, Doctor of Sciences, Professor of Granada University, Head of the Faculty of Philosophy and Manuscript (Granada, Spain)
H = 2

KRASOVSKAYA Aksinia, Doctor of Philology, Professor, Bucharest University (Bucharest, Romania)
H = 1

NIKOLAS Mary, Doctor of Philology, Professor, Lehigh University (Pennsylvania, USA)
H = 1

МАЗМҰНЫ

Бас редактордың алғы сөзі.....14

Әдебиеттану

<i>Даутұлы Т., Матыжанов К.С.</i> Жаңылтпаштардың құрылымындағы ұйқастың рөлі.....	17
<i>Мәдібаева Қ.Қ.</i> Ахмет Байтұрсынұлының әдебиеттану терминдерін қалыптау ұстанымы.....	26
<i>Кажытай Б.К., Оразбек М.С.</i> Оксюморон – поэтикалық категория.....	37
<i>Әуесбаева П.Т.</i> Ауызша әңгімелердің тақырыптық-идеялық және поэтикалық сипаты.....	48
<i>Нұрдәулетова Б.И., Нұржан А.С.</i> Жерлеу орындарындағы суреттердің сакралды семантикасы (Маңғыстау аймағы мысалында).....	61
<i>Бейсенұлы Ж., Шаймерденова Қ.Қ., Мамаева Г.Б.</i> Мағжан мен Чолпан шығармашылығындағы ортақ сарындар.....	77
<i>Тұяқбаев Ғ.Ә., Тайман С.Т., Уразова А.К.</i> Мұстафа Шоқайдың эпистолярлық мұрасы.....	91
<i>Джумағалиева У.З., Демченко Л.Н., Ананьева С.В.</i> В. Михайловтың «Аспан мен жер арасындағы бір өзі...» роман-эссесі рецептивтік эстетика мән-мәтінінде.....	101
<i>Жанбершиева Ұ.Н., Оралова Г.С.</i> Сыр бойында туған аңыздардың ұлттық сананы жаңғыртудағы маңызы.....	111
<i>Ислямбекова А.К., Оздемир Н.</i> Балалар ойындарының тұлғалық даму үдерісіндегі әсері және ерекшеліктері.....	120
<i>Аубакирова Қ.Қ., Камешева Г.А., Мустафаева А.А.</i> Мәмлүктер кезіндегі әдеби ескерткіштер және «Иршәдул-мулук уәс-салатин» ескерткіші (XIII-XV ғ.).....	128
<i>Хуатбекұлы Е.</i> Балаларға арналған шығармаларда шындықты бейнелеу (Б. Әділ шығармаларының негізінде).....	137
<i>Худайбергенов Н.Д.</i> Ескен Елубаев поэзиясындағы ұлттық құндылықтар жүйесінің көркемдік ерекшеліктері.....	149
<i>Баязитов Б.Б.</i> Қазіргі қазақ поэзиясындағы психологизм.....	161
<i>Набиолла Н.</i> Таласбек Әсемқұловтың «Талтүс» романындағы фольклоризм.....	173
<i>Калижарова Ж.Т.</i> Қазақ әдебиетіндегі эпистолярлық жанрдың тарихы.....	183
<i>Сағатова Ш.Б., Юнисов Е.А.</i> Қазақ мақал-мәтелдеріндегі «ар – ұждан» концептісі.....	194
<i>Сұлтанғалиева Р.Б., Харисова Ж.Ж.</i> Әдеби шығармадағы кездейсоқ оқиғалар әлеміндегі кейіпкерлердің алеаторика мен хэппенинг ерекшеліктеріне сай бейнеленуі.....	205
<i>Карбозов Е.К., Шегебаев А.М., Қыргызбаева А.Д.</i> Қазіргі қазақ әңгімелеріндегі сакральдылық ұғым-түсініктердің көркемдік қызметі.....	216

Мәдениеттану

<i>Жұмаш А.Ы., Әбенова Ә.Е., Күлетова Ұ.А.</i> Сахна тілін оқыту әдістерінің ерекшеліктері.....	232
<i>Шарипова Д.С., Ақсақалова Ж.А.</i> Заманауи Қазақстан кескіндемесіндегі тарихи тақырыптың жаңғыруы.....	241
<i>Исламбаева З.У., Ташимова М.М.</i> Заманауи қазақ театр өнеріндегі рухани жаңғырудың көрінісі.....	249
<i>Еркебай А.С.</i> ХХІ ғасырдағы классикалық қойылымдардың сахна тіліндегі жаңашылдығы.....	262
<i>Алимкулова Ж.К., Кубеков Т.Н.</i> «Құлагер» қойылымындағы актерлердің шеберлік тәсілі және кейіпкер сомдаудың стилі.....	272
<i>Кенджақұлова А. Б., Әлжанов Ғ.М.</i> Қазіргі қазақ станокты графикасындағы фольклорлық мотивтер.....	285
<i>Әден Ж.Ш., Сансызбаева С.К.</i> Билингвизм трансмәдени коммуникация құбылысы ретінде.....	304

СОДЕРЖАНИЕ

Обращение главного редактора.....15

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

<i>Даутулы Т., Матыжанов К.С.</i> Роль рифм в структуре скороговорок.....	17
<i>Мадибаета К.К.</i> Принцип Ахмета Байтурсынова образования литературных терминов.....	26
<i>Кажытай Б.К., Оразбек М.С.</i> Оксюморон – поэтическая категория.....	37
<i>Ауесбаева П.Т.</i> Идеино-тематический и поэтический характер устных рассказов.....	48
<i>Нурдаулетова Б.И., Нуржан А.С.</i> Сакральная семантика изображений в захоронениях (на примере Мангистауской области).....	61
<i>Бейсенулы Ж., Шаймерденова К.К., Мамаева Г.Б.</i> Общие направления в творчестве Магжана и Чолпана.....	77
<i>Тыякбаев Г.А., Тайман С.Т., Уразова А.К.</i> Эпистолярное наследие Мустафы Шокая.....	91
<i>Джумагалиева У.З., Демченко Л.Н., Ананьева С.В.</i> Роман-эссе В. Михайлова «Один меж небом и землей...» в контексте рецептивной эстетики.....	101
<i>Жанбердиева У.Н., Оралова Г.С.</i> Роль мифов рожденных на берегу Сыра в возрождении национального сознания.....	111
<i>Ислямбекова А.К., Оздемир Н.</i> Влияние и особенности детских игр в процессе личностного развития детей.....	120
<i>Аубакирова К.К., Камишева Г.А., Мустафаева А.А.</i> Литературные памятники мамлюкского периода и письменный памятник «Иршадудль-мулук уас-салатин» (XIII-XV вв.).....	128
<i>Хуатбекұлы Е.</i> Изображение действительности в произведениях для детей (По произведениям Б. Адила).....	137
<i>Худайбергенов Н.Д.</i> Художественные особенности системы национальных ценностей в поэзии Ескена Елубаева.....	149
<i>Баязитов Б.Б.</i> Психологизм в современной казахской поэзии.....	161
<i>Набиолла Н.</i> Фольклоризм в романе Таласбека Асемкулова «Талтус».....	173
<i>Калижарова Ж.Т.</i> История эпистолярного жанра в казахской литературе.....	183
<i>Сагатов Ш.Б., Юнисов Е.А.</i> Концепт «совесть» в казахских пословицах.....	194
<i>Султангалиева Р.Б., Харисова Ж.Ж.</i> Отражение персонажей в мире случайных событий в литературном произведении в соответствии с особенностями алеаторики и хэппенинг.....	205
<i>Карбозов Е.К., Шегебаев А.М., Киргизбаева А.Д.</i> Художественная функция концептов сакральности в современных казахских рассказах.....	216

КУЛЬТУРОЛОГИЯ

<i>Жумаши А.Ы., Абеннова А.Е., Кулетова У.А.</i> Особенности методики обучения сценической речи.....	232
<i>Шаринова Д.С., Аксакалова Ж.А.</i> Модернизация исторической темы в живописи современного Казахстана.....	241
<i>Исламбаева З.У., Ташимова М.М.</i> Отражение духовной модернизации современного казахского театрального искусства.....	249
<i>Еркебай А.С.</i> Новизна сценической речи в классических постановках XXI века.....	262
<i>Алимкулова Ж.К., Кубеков Т.Н.</i> Способ работы актеров в постановке «Кулагер» и стиль исполнения персонажа.....	272
<i>Кенжакулова А.Б., Альжанов Г.М.</i> Фольклорные мотивы в современной казахской станковой графике.....	285
<i>Әден Ж.Ш., Сансызбаева С.К.</i> Двужычие как феномен транскультурной коммуникации.....	304

CONTENT

Editor-in-chief's address.....16

LITERARY STUDIES

<i>Dautuly T., Matyzhanov K.S.</i> Phe role of rhymes in the structure of tongue twisters.....	17
<i>Madibayeva K.K.</i> Akhmet Baitursynov's principle of formation of literary terms.....	26
<i>Kazhytay B.K., Orazbek M.S.</i> Oxymoron – poetic category.....	37
<i>Auyesbayeva P.T.</i> Thematic-ideological and poetic character of oral narratives.....	48
<i>Nurdauletova B.I., Nurzhan A.S.</i> Sacred semantics of images in burial places (on the example of Mangystau region).....	61
<i>Beisenuly Zh., Shaimerdenova K.K., Mamayeva G.B.</i> Common trends in creative activities of Magzhana and Cholpon.....	77
<i>Tuyakbayev G.A., Taiman S.T., Urazova A.K.</i> Epistolary legacy of Mustafa Shokay.....	91
<i>Dzhumagalieva U.S., Demchenko L.N., Ananyeva S.V.</i> Roman-essay by V. Mikhailov «One between heaven and earth ...» in the context of receptive aesthetics.....	101
<i>Zhanbershiyeva U.N., Oralova G.S.</i> The significance of the Syr land legends in modernizing the national consciousness.....	111
<i>Islyambekova A.K., Ozdemir N.</i> Influence and features of children`s games in the process of personal development of children.....	120
<i>Aubakirova K.K., Kamisheva G.A., Mustafayeva A.A.</i> Literary monuments in the Mamluk period and the manuscript "Irshadul-muluk uas-salatin" (13-15th centuries).....	128
<i>Khuatbekuly Y.</i> Representation of reality in works for children (Based on the works of B. Adil).....	137
<i>Khudaibergenov N.D.</i> Artistic features of the system of national values in the poetry of Yesken Yelubaev.....	149
<i>Bayazitov B.B.</i> Psychologism in modern kazakh poetry.....	161
<i>Nabiolla N.</i> Folklorism in Talasbek Asemkulov's novel «Taltus».....	173
<i>Kalizharova Zh.T.</i> The history of the epistolary genre in Kazakh literature.....	183
<i>Sagatova Sh.B., Yunissov Y.A.</i> The meaning of the «conscience» concept in Kazakh proverbs.....	194
<i>Sultangaliyeva R.B., Kharisova Zh.Zh.</i> Reflection of characters in the world of random events in a literary work according to the features of aleatorics and happening.....	205
<i>Karbozov Y.K., Shegebayev A.M., Kyrgyzbayeva A.D.</i> The artistic function of the concepts of sacredness in modern Kazakh stories.....	216

CULTURAL STUDIES

<i>Zhumash A.I., Abenova A.E., Kuletova U.A.</i> Features of the medical science of scenic speech training.....	232
<i>Sharipova D.S., Axakalova Zh.A.</i> Modernization of the historical theme in the painting of modern Kazakhstan.....	241
<i>Islambayeva Z.U., Tauumova M.M.</i> A reflection of the spiritual modernization of the modern Kazakh theatrical art.....	249
<i>Yerkebay A.</i> Novelty of stage language in classical plays of XXI century.....	262
<i>Alimkulova Zh.K., Kubekov T.N.</i> The way the actors work in the production of "Kulager" and the style of performance of the character.....	272
<i>Kenjakulova A.B., Alzhanov G.M.</i> Folklore motifs in modern Kazakh easel graphics.....	285
<i>Aden Zh.Sh., Sansyzybayeva S.K.</i> Bilingualism as a phenomenon of transcultural communication.....	304

Құрметті оқырмандар, әріптестер, достар!

Сіз «Керуен» ғылыми журналының кезекті санын ашып отырсыз.

Журнал мақалалары CrossRef дерекқорында тіркеледі және әр автордың мақаласына DOI - электронды құжаттарға сілтеме жасау үшін пайдаланылатын цифрлық объект идентификаторы беріледі. Журнал «Ұлттық ғылыми-техникалық сараптама орталығы» акционерлік қоғамның (NCSTE) Қазақстандық дәйексөздер базасында (KazBC) индекстеледі. Алдағы уақыттарда авторларды Web of Science және Scopus халықаралық дәйексөздер базасына енгізілген басылымдарда қабылданған стандарттарға сәйкес жарияланымдар дайындауға бағдарлай бастаймыз. Бұған дейін аннотация мен кілт сөздердің көлеміне қойылатын талаптар реттелген.

Журналдың редакциялық алқасына қазақстандық және шетелдік жетекші ғалымдар кіреді. Журнал авторлардың жарияланымдарының ақпараттық ашықтығы мен қолжетімділігі саясатын ұстанады; мақалалар журналдың веб-сайтында үш тілде толық мәтінді қол жетімділікпен орналастырылған.

Журналдың мақсаты- гуманитарлық ғылымдар саласындағы жаңа жетістіктердің нәтижесі бойынша ақпарат беру.

Журналдың міндеттері:

Бұрын жарияланбаған және басқа журналда жариялау үшін ұсынылмаған түпнұсқа жоғары сапалы ғылыми мақалаларды қабылдау.

Авторлық құқыққа қатысты Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына және жариялау этикасы бойынша әлемдік тәжірибеде жалпы қабылданған ережелерге сүйену.

Келесі гуманитарлық ғылымдар саласындағы жаңа зерттеулерді қамту:

1. Әдебиеттану
2. Мәдениеттану

Құрметпен, «Керуен» журналының бас редакторы, филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі, М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас директоры (Алматы, Қазақстан) МАТЫДЖАНОВ Кенжесхан Ісләмжанұлы

Уважаемые читатели, коллеги, единомышленники, друзья!

Перед вами очередной номер научного журнала «**Керуен**».

Статьи журнала регистрируются в БД CrossRef и к каждой авторской статье обязательно присваивается DOI – цифровой идентификатор объекта, который используется для обеспечения цитирования, ссылки и выхода на электронные документы. Журнал индексируется Казахстанской базой цитирования (КазБЦ) АО «Национальный центр государственной научно-технической экспертизы» (НЦГНТЭ). Постепенно мы начинаем ориентировать авторов на подготовку публикаций по стандартам, принятым в изданиях, входящих в международные базы цитирований Web of Science и Scopus. Ранее уже были скорректированы требования к объему аннотации и ключевым словам.

В составе редакционной коллегии журнала представлены ведущие казахстанские и зарубежные ученые. Журнал следует политике информационной открытости и доступности публикаций авторов, статьи размещаются на сайте журнала на трех языках в полнотекстовом доступе.

Целью журнала является распространение научной информации и привлечение новых авторов. Журнал инициирует дискуссии по результатам новых достижений в области гуманитарных наук.

Задачи журнала:

Принимать оригинальные высококачественные научные статьи, ранее не опубликованные и не представленные для публикации в другом журнале.

Опирается на требования законодательства Республики Казахстан в отношении авторского права и общепринятые в мировой практике положения по публикационной этике.

Ориентироваться на охват публикаций по следующим специальностям в области гуманитарных наук.

1. Литературоведение
2. Культурология

С уважением и надеждой на сотрудничество, главный редактор «Керуен», доктор филологических наук, член-корреспондент НАН РК, генеральный директор Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович.

Dear readers, colleagues, associates, friends!

Here is the next issue of the scientific journal "Keruen".

Journal articles are registered in the CrossRef database and a DOI is necessarily assigned to each author's article - a digital object identifier that is used to provide citation, reference and output to electronic documents. The journal is indexed by the Kazakhstan Citation Database (KazCD) of the National Center for State Scientific and Technical Expertise JSC (NCSTE). Gradually, we begin to orient the authors to the preparation of publications according to the standards adopted in the editions included in the international citation databases Web of Science and Scopus. Previously, the requirements for the volume of the annotation and keywords have already been adjusted.

The editorial board of the journal includes leading Kazakhstani and foreign scientists. The journal follows the policy of information openness and accessibility of authors' publications; articles are posted on the journal's website in three languages in full-text access.

The purpose of the journal is to disseminate scientific information and attract new authors. The journal initiates discussions on the outcome of new advances in the humanities.

The tasks of the journal:

Accept original high quality scientific articles that have not been previously published or submitted for publication in another journal.

Rely on the requirements of the legislation of the Republic of Kazakhstan in relation to copyright and generally accepted in world practice provisions on publication ethics.

Focus on the coverage of publications in the following specialties: humanitarian sciences

1. Literary studies
2. Cultural studies

With respect and hope for cooperation, Editor-in-chief of "Keruen", Doctor of Philology, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, General Director of the M.O. Auezov Institute of Literature and Art MATYZHANOV Kenzhekhan Slyamzhanovich.

Жұмаш А.Ы. ¹, Әбеннова Ә.Е. ², Күлетова Ұ.А. ³

*Т.К. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы,
Алматы, Қазақстан. ^{1, 2}*

*Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті,
Түркістан, Қазақстан³*

E-mail: arman_zhumash68@mail.ru, Aabenova94@mail.ru, saltarai@mail.ru

Orcid: 0000-0002-9945-6555, 0000-0002-5470-6602, 0000-0001-2345-6789.

САХНА ТІЛІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа. Сахна өнері қазіргі қоғамның мәдени өмірінде ерекше маңызға ие болды. Сан-саланы бойына жиған синтездік өнердің бір тарауы ретінде актер шеберлігін көрсетудің ажырамас, ең маңызды бөлшегі - сахна тілін қарастыра аламыз. Барлығына мәлім, актерлік өнерде ең алдымен дауыстың маңызы зор. Саф өнер де дауыстың әдемі ырғағын, сөзді нақты әрі өрнекті жеткізе білуді талап етеді. Сөздің дұрыс жеткізілуімен актердің ойынының сапасы артады. Осы өнердің толыққанды қыр-сырын меңгеру және оны тәжірибеде сахна төрінде қолдана білу – кез келген актердің негізгі, ең қуатты шығармашылық қаруының бірі.

Әлемдік және отандық театр тарихында сахнадағы ойдың негізгі тасымалдаушысы ретінде сахналық сөйлеу мәселесі әрқашан өте өткір болды. Сахна тілі мәселесі жөнінде қаншама «театр мектебінің» негізін салушылар және ізін жалғастырушылар толғанып, талдау жасап, ғылыми еңбектер жазғаны белгілі. Қазіргі білім беру саясаты мен тұжырымдамасы өзгерген, жаңашылдықты талап етеді. Соған сәйкес, сахна тілі мәселелері кеңінен қарастырылып, дикцияға қарасты сөйлеу техникасын дамыту әдістерінің мәселелеріне отандық және шетелдік ғалымдардың теориялық еңбектеріне хронологиялық кезеңдерді сақтай отырып сараптама жасалынды. Мақаланың мақсаты да - сахналық сөйлеу техникасын дамыту үшін қолданылатын әдістерді талдау. Ғылыми мақалада сахна тілінің басты тарауы дикцияға қарасты сөйлеу техникасын дамыту әдістерінің мәселелері көтерілді. Зерттеу барысында Станиславский К.С., Немирович-Данченко В.И., Кнебель М., Марков П.А., Васильев Ю.А., Альшиц Ю.Л. және отандық Тұранқұлова Д., Омарбаева М.С., Белжанова К., Жұмаш А.Ы. сынды т.б. ғалымдардың еңбектеріне сүйене отырып, сөйлеу техникасы заманауи аспектілермен салыстырмалы түрде сараланып, талданды.

Кілт сөздер: Театр мектептері, сахна тілі, дикция, сөйлеу техникасы, актер шеберлігі.

Кіріспе. Сахна тілінің толыққанды қыр-сырын меңгеру және оны тәжірибеде сахна төрінде қолдана білу – кез келген актердің негізгі, ең қуатты шығармашылық қаруының бірі. Сахна тілі пәні тек актерлер қауымына аса қажетті пән емес, оның аясы кең, пайдасы зор және қазіргі қоғамда құндылығы өте жоғары. Сахна тілі – мәдени-көркемдік деңгейі жоғары білім алудың кілті. Сахна тілі – әр елдің тіл мәдениетінің қайнар көзі, эстетикалық және этикалық тәрбиенің озық үлгісі. Осы орайда сөйлеу техникасын меңгеру – білім, театр, кино, радио, журналистика және т.б. салаларда әрдайым өзекті мәселелердің бірі болмақ. Осы күнге дейінгі тіл техникасын дамытуға байланысты ұсынылған сан алуан әдістерді қарастырып, зерттеп, саралау мақсатында: «Сөйлеу техникасын дамыту әдістерін талдау» тақырыбы мәселесі таңдалды.

Мақала мақсаты – театр өнері кеңістігінде болашақ актерлерді даярлау үрдісіндегі сөйлеу техникасын дамытудың әдіс-тәсілдеріне тоқталу және талдау.

Театр өнерінің тарихына үңілсек, шынайы ой елегінен өткен әрекетті, салмақты және әсерлі сөз мәселелері қашанда басты назарда болып келеді. Сөз арқылы адам жанының рухын бейнелеу, көрсету әрі жеткізу әдістері жөнінде қаншама «театр мектебінің» негізін салушылар және ізін жалғастырушылар толғанып, талдау жасап, ғылыми еңбектер жазғаны белгілі. Сөз әрекетіндегі ұшқырлық, кейіпкер сөзін дұрыс саптау әрі сезім құбылыстарын сөз арқылы жеткізу сахнадағы актер іс-әрекетінің өрбуіне тікелей байланысты екені анық. Бұл мәселе ұлттық театрымыздың негізін қалаушылар, елімізден шыққан көптеген ғалымдардың ғана емес театр актерлерінің де назарынан тыс қалмады. Өйткені сахналық тіл айқынддылығының негізі дикцияны дамытудың және машықтандарудың маңызы жайында сол қазақ театры тарихында қалған сахна саңлақтар, хас шеберлерінің баспадан жарық көрген жұмыстарына үңілсек, «Қалибек Қуанышбаев» кітабын жазған М. Майचेкин, «Ұстаздарым – достарым» Е. Өмірзақов, «Құштар көңілді» Қ. Байсейітов, «Өскелең рухты екпін» М. Байзақова, «Көргендерім мен көңілдегілерім» Қ. Жандарбеков, «Шеберлік мектебі» С. Қожамқұлов секілді авторлардың, сахналық тіл өнерінің, өздері сомдаған бейнелерінің ашылуына тигізген әсері жайында жақсы әңгімелеген» (Жұмаш, 2020: 58). Актердің сахна тілін игеруі, оның сахнадағы негізгі шеберлік көрсеткіштерінің бірі ретінде қабылдануы, әлі күнге дейін өз актуалдығын жоғалтқан жоқ. Жалпы сахна тілін меңгеру, сөйлеу техникасын меңгеру дегеніміз: демнің және дауыс аппаратының дұрыс қалыптасуы, ширақтығы, көлемділігі, пластикалық икемге келуі, ой әрекеті мен сөз әрекетін өзара үйлесімді байланыстыра алуы, дауысты табиғи мүмкіндіктерін көркейте, дамыта отырып қою, түрлі кедергілер арқылы еркін сөйлеу айқынддылығы.

Материалдар мен әдістер. Қазіргі сахна тілін оқыту жүйесінде көптеген педагогикалық жаңа әдіс-тәсілдер мен әдістемелер бар. Ол әдістердің қай-қайсысын зерделеп қарасақ та олардың негізінде К.С. Станиславский ұсынған «жүйенің» әдіс-нұсқауларын байқауға болады. Бұл теориямыздың дәлдігін атақты ғалымдар И.П. Павлов пен И.М. Сеченовтың да рефлексия жөнінде зерттеулерінен табуға болады: «Только сама природа способна воплощать тончайшие нематериальные ощущения с помощью грубой материи, которой является наш голосовой и телесный аппарат...» (Павлов, Сеченов, 2018: 13). Осы тұжырымдарға сүйенсек, дауыс пен дене тәрбиесін дара ерекшеліктеріне қарай дамыту қажет. Демек тәжірибеде сәтті қолданысқа ие болған заманауи әдістердің өміршеңдігі дәл осы қағидаға тікелей байланысты.

Сөйлеу техникаларын меңгеру үрдісі әр елдің педагогикалық тәжірибесі арқасында үнемі жаңарып, жаңғырып отыратыны заңды құбылыс. Дегенмен көтерілген басты тақырыбымыз аясында туындап отыратын мәселелер де аз емес. Себебі актер тұлғасын қалыптастыру тек дербес сахна тілінің міндеті ғана деп қарастыруға бомайды. Бұл қашанда кешенді, жан-жақты білім беру, әрі дайындау екені мәлім: вокал, сахна пластикасы, ырғақ, акробатика, актер шеберлігі және т.б. пәндерді меңгеру синтезінен туады. Демек сөйлеу техникасын дамыту үрдісі күрделі және өзге өзара байланысты пәндерге тәуелді болып келеді. Себебі түптеп келгенде, актерлік өнер – синтездік күрделі өнер. Сол өнер арқылы әлемді, адамды ашуға, тануға мүмкіндік

аламыз: «Art offers an ideal opportunity to explore the constantly mutually forming human-world system in the form of a regulated model that really exists», – сынды ғылыми пікірлерден өнердің шексіз мүмкіндігіне көз жеткізе аламыз (Мамиров, Халықов, Нұрпейіс, 2015: 201). Сол өнерді әдемі ұсыну техникалары зерттеуді қажет ететін үлкен тақырыптарға айналады.

Әр заманда актерлерден сөзге байланысты жалпыға бірдей талаптар болғанымен, кей кезеңдерде режиссерлердің сұраныстары түрленіп өзгеріп отырды. Мысалы, орта ғасыр дәуірінде актер нақты таза сөйлеп, интонациялық иірімдерді сәйкесінше қолданып, мәтінді жатқа білсін деген талаптар қойылса, Шекспир, Мольер уақытында тілге одан зор көңіл бөлінетін болды (Васильев, 2010: 63). Әрине бұл қайта өрлеу заманының және театр өнерінің жаңа деңгейге көтеріліп қарқынды дамуының салдары. Драматургтер спектакльдің қойылуы барысына тікелей араласып актердің сөз саптауы мен сөйлеу үдерісіне ден қойды. Осы мәліметтерге сүйенсек, атақты француз драматургі және театр теоретигі Д.Дидро актерлердің сөз сөйлеу техникасына саналы әрі терең талдауды қажет ететін әдістерді табуды талап етті. Театр өнері эволюциясына көз жүгіртсек, сахналық тіл және оның техникасы сан түрлі өзгеріске ұшырағанын байқауға болады.

Зерттеу нәтижесі. Әлемдік және отандық театр тарихында сахнадағы ойдың негізгі тасымалдаушысы ретінде сахналық сөйлеу мәселесі әрқашан өте өткір болды. Мақаланың мақсаты да – сахналық сөйлеу техникасын дамыту үшін қолданылатын әдістерді талдау. Қазіргі білім беру саясаты мен тұжырымдамасы өзгерген, жаңашылдықты талап етеді. Соған сәйкес, сахна тілі мәселелері кеңінен қарастырылып, дикцияға қарасты сөйлеу техникасын дамыту әдістерінің мәселелеріне отандық және шетелдік ғалымдардың теориялық еңбектеріне, хронологиялық кезеңдерді сақтай отырып сараптама жасалынды.

Талқылануы. К.С. Станиславский жүйесі бастау алған орыс театр өнерінде XVIII ғ. аяғы мен XIX ғ. басы аралығында классицизм дәуірінің нағыз дамыған кезеңі болған. Ол замандағы актер шеберлігінің эстетикалық көрсеткіші ретінде сахна тілін жетік меңгерген, сөз шебері, декламация заңдылықтарын жете түсініп, өлең оқу, анығырақ айтқанда, тапқақтап оқу мәнерінің ырғақтылығы мен әуезділігін өзара дұрыс байланыстыру, нағыз шеберлік болып есептелген. Н.А. Полевойдің пікірінше: «Ол кездері жақсы немесе төмен деңгейлі актерлер қауымының бәрі қарапайым сөйлеп, сөздің мәнін өмірдегідей етіп жеткізуден көрі – ән салып, мәнерлеп оқумен айналысатын. Жақсы оқысын жаман оқысын маңызды емес, талап жалпыға бірдей және одан бөлек оқуға ешкімнің хақысы болмады (Полевой, 2009: 30). Кейінірек осы уақыттағы кемшіліктер жайында В.И. Немирович-Данченко былай деген: «Актер шеберлігімен айналысатын мектептер таптауырындылықты дағдыландырумен болды. Махаббатты осылай, күлкіні осылай ойнау керек деген қатаң заңдылықтарға бағынуды талап етті. Тапқан әдістерді бекітіп таптауырындылыққа айналдырған және кейінгі ұрпақтарға дәл солай ойнауды ұсынған» (Немирович-Данченко, 1954: 210). XIX ғасыр аясында осындай келеңсіздіктер актердің тіл техникасын дұрыс қалыптасуына кедергі келтірген. Спектакль кою барысында актерлер белгілі интонациялық таптауырындылықтарды қолданып, оны әдетке айналдыруға

тырысқан. К.С. Станиславский мен В.И. Немирович-Данченко – театр кеңістігінде осындай адасулардан алшақ маңызы зор жаңа жүйе құрды. Олардың пайымдауынша: «Сахнадағы тіл, сөз қарым-қатынасы көрермендердің ішкі көру қабілеттерін қозғап, көркемдік түйсіктерін оятуы тиіс. К.С.Станиславский ашқан жаңа ережелер бойынша, актер өзіндік жұмысқа бағытталды, паузалар мен екпін қоюдың өзге әдістері табылды. Сөз техникасын логикалық ойлау мен сөз астарымен байланыстырды» (Марков, 2002: 95).

Дегенмен тақпақтап оқу таптауырындылығымен күрес ХХ ғасыр бойы ғана емес әлі күнге дейін жалғасын тауып келеді. Оған қоса актердің сахнада шынайы сөйлеу техникасына нұқсан келтіретін өзге де бетбұрыстар пайда болды. Ол жайында Г.А. Товстоногов былай деген: «Қазір сөзге деген қарым-қатынастың екі түрі бар – бір жағынан сахнада өмір сүру үшін заманға сай жаппай ұмтылыс, өмірге ұқсастық, тақпақтаумен күрес, сөзді әдейі қасақана ойнатам деп сөзге немқұрайлы мән беру қылаң берді. Бұл біздің өнеріміздің табиғатын жояды... Өзге де, ескі ауру бар. Ол актердің сөзге ғана мән беріп қимыл-қозғалыстан қалып, сахнадағы іс-әрекет үдерісі тоқтап, құр сөйлеуге айналғанда – бұл жағдайда да театр табиғаты жойылады» (Жұмаш, 2020: 56). Мұндай келеңсіздіктер актердің кейіпкер бейнесіне ену барысында ізденулерінің аздығынан, актер шеберлігінің жетіспеушіліктері мен сөйлеу техникасының дұрыс қалыптаспағандығы себебінен болатыны анық.

Актердің сөйлеу техникасын меңгеру барысындағы маңызды кезең – артикуляция және дикциямен жүйелі түрде машықтану, жаттығу және сахнада мәтінмен байланыстыра алу. Дикцияның дамуына арнайы жаттығулар мен тренингтер комплексі тікелей әсер етеді. Сөйлеу техникасының негізгі тұғыры аралас-диафрагматикалық дем алу, терең тыныстау арқылы қалыптасады. Сондай-ақ болашақ актер кейін сахнада кез-келген дене қалыбында сөздің мәнін жеткізіп, сөйлеу техникасын қолдана алуы тиіс. Қазіргі таңда дауыс тәрбиелеу тақырыбында көптеген әдіс-тәсілдер кең қолданысқа енуде. Алайда олардың іс-жүзіндегі нәтижелері уақыт өте келе көрінер. Десек те ең тиімді деп дәлелденген әдістерді қарастырайық.

Қарапайым, шынайы және көркем сөйлей алу – бұл үлкен өнер екені белгілі. К.С. Станиславскийдің актер шығармашылығындағы сөз әрекетінің ролі жайында көп ізденістері мен ой-пікірлері қалған. Өзі жазған арнаулы «жүйеде» сөздің қадір-қасиеті жайында әртүрлі тұжырымдар жазылған. Сөйлеу техникасын меңгерудегі басты аспектілер ретінде ол келесі мәселелерге көңіл бөлген: «Ең алдымен ұсынылған мәтінде айтылмақ ойдың реті мен сөздері арасындағы логикасын табу керек. Егер сөз тіркестерін сөйлеу тактілерін дұрыс білсек, логикалық кідірістерді қоя алсақ негізгі ой айқындала түседі... Негізгі ойды жеткізетін басты сөздерді дұрыс анықтау арқылы кідіріс, екпін қойылады, интонациялық әуен пайда болады» (Кнебель, 2018: 115). Сонымен қатар, ұлы театр педагогы айтылар ойдың перспективасы, жан күйзелтетін сезім иірімдерінің перспективасы мен шығарманың көркемдік перспективасын үнемі ескеріп отыруды талап еткен: «Логикалық перспективаны ұғыну арқылы актерге шығарманың барлық шығармашылық болмысын ашуға жолы ашылады, болмысы кейіпкерге жақындай түседі» (Кнебель, 2018: 22). Станиславский актердің пьеса мәтініне арнайы әуен шығарып соны бар жүрек тебіренісімен, ішкі жан дүниенің

бар мүмкіндігімен сомдауды сұраған. Сонда ғана шығарманың көркемдік деңгейі айқындала түсетінін атап өткен.

Белгілі Ресей театр педагогы, профессор, өнертану кандидаты Ю.Л. Альшиц «Рольге қойылатын 45 сұрақ» атты кітабында сөйлеу техникасы жайында пікірін жазғанда сөз тудыру, сөз астары үдерісіне аса мән беруді жөн көрген. Пьеса сөзін тірілту үшін бастапқы уақытта автордың негізгі идеясын жете түсінуді ұсынады. Кейінірек мәтіннің әр сөздерінің астарын және ойын ұғынуға мүмкіндік туатынын айтты. Актер тек сөзді жеткізуге ұмтылмауы тиіс, қайта қағаз бетінде көрінбейтін ойлар легін анықтай алуы керек. «Әр сөз ол құлып секілді, оны ашу арқылы біз негізгі идеяны, тақырыпты ашуға жақындаймыз. Дәл сол мезетте актер сөзді ойнатудан алшақтап, мазмұнды, ойлы сөйлеуді бірінші планға алып шығады» (Альшиц, 2021: 43). Сонда актер пьеса мәтнінде тек кейіпкер сөздерімен шектеліп қалмай, өзге де кейіпкерлердің сөздеріне тоқталып талдап, рольдің энергетикасы шоғырланған сөздерді анықтауға ұмтылады. Ғылыми тұжырымдаманы отандық жас ғалымдардың: «Дауыс – сахнадағы сөздің негізгі қызметін жүзеге асырады. Мысалы, біріншіден – болып жатқан қойылымның не жайында екендігін, екіншіден – дыбыс ырғағы арқылы кейіпкердің мінезін, ойын, үшіншіден – шығармадағы кейіпкердің қандай көңіл-күйде екендігін, актердың дауыс ерекшелігі арқылы естіп – білеміз, түсінеміз» - деген түйінімен қазіргі таңдағы сахналық сөйлеу өнерінің маңызын көрсете аламыз (Хожамбердиев О.К., Ақмұрза Б., Шынболатов Е., 2022: 307).

Белгілі ұстаз, профессор М.С. Омарбаева «Сахна тілі», «Сахна тілі ерекшеліктері», «Дикциямен жұмыс істеу» еңбектерінде тіл техникасын дамытуға бағытталған сан-алуан әдіс-тәсілдерді ұсынады. Майра Смағұлқызының айтуынша, сахналық тіл техникасының маңызды бөлімі – орфоэпия. Уақыт өткен сайын сөйлеу мәнері де, қолданыс аясы да кеңейіп, үнемі өзгеріске ұшырап отыратыны аян. Сол үрдісте орфоэпия заңдылықтарын сақтап сөйлей алу және кемшіліктерді түзетіп отыру аса қажет. «Әдеби тілдің орфоэпиясы дыбыстар мен дыбыс тіркестерінің дұрыс айту ережелерін ғана емес, сонымен бірге сөздер мен сөйлемдердің де дұрыс айтылу ережелерін қамтиды. Сөз құрамындағы дыбыстар бір-бірімен өзара үндесіп, өзара үйлесіп айтылады» (Омарбаева, 2019: 18). Сөйлеу техникасын құрайтын негізгі мәселелерді атап өткен жөн: дыбыстау мүшелерімен жұмыс (тыныстауға қатысты мүшелер, дыбыстауға қатысты мүшелер, ауыз қуысы мүшелері), сөйлеу аппаратының кемшіліктерімен жұмыс, дауыспен жұмыс және барлық бөлімдерді өзара байланыстырып қамтитын арнайы құралған кешенді жаттығулармен жұмыс. Ал енді сол жаттығулардың нәтижесін көркем шығарманы сахналау арқылы көруге болады. Аталмыш әдіс тәжірибеде жоғары нәтижелерін көрсеткені белгілі. Тек ол шығармалардың өзектілігін сөз астары арқылы қазіргі заман мәселелерімен байланыстыра алған абзал екенін ескерген жөн.

ҚР еңбек сіңірген қайраткері, профессор Д. Тұранқұлова сөйлеу техникасын меңгерудің жолдары жайында былай дейді: «Сөйлеу техникасы адамның ішкі дүниесін сөз арқылы ашып, тек қана жаттап алу емес, терең оймен, үлкен сезіммен сезіну болып табылады. Кейбір актерлер тез сөйлейді немесе мәтінді не өлең жолдарын төменгі дауыстан бастайды. Ондай актерлер тұрмыстық пьесаларды ойнай алса

да, лирикалық нәзік ойларды жеткізе алмайды» (Тұранқұлова, 2016: 22). Сондықтан, студенттерге бастапқыда жеңіл құрылымды, жаттап алуға оңай әрі тез ұғына алатын баяндау тәсілімен жазылған прозалық шығармадан үзінділер беру қажет. Көркем шығармамен жұмыс актердің жан дүниесін қозғап, терең сезімдерді оятып, ойын жетелейді. Актердің шығармашылық диапазонын кеңейтіп, тіл мәдениетін толық меңгеруге мүмкіндік береді. «Дикция, тыныс, дауыс, орфоэпия, ауызекі сөздің логикалық интонациялық заңдылықтары – міне, осының бәрі сөйлеу шеберлігінің маңызды қырлары» (Тұранқұлова, 2016: 24), дей келе, Дариға Тұранқұлқызы сөз бен ойдың тығыз байланысына да жете көңіл бөлу керектігін алға тартады. Кейіпкердің сөз саптауына үніле отырып, автордың түпкі мақсатын, идеясын анықтау қажет. Сонымен қатар, актердің сөйлеу кезінде қатысатын, аппаратының барлық мүмкіндіктерін дамытып аша түсетін сан алуан кешенді жаттығуларды үнемі жасап машықтану, әрбір актердің кәсіби міндеті.

Қорытынды. Қорыта келе, сөйлеу шеберлігін, тіл техникасын арттыру – өте күрделі, жүйелі түрде ерінбей еңбек етіп, ұзақ жылдар бойы жаттығуды, дағдылануды талап ететін үрдіс. Және де ол әрдайым заман талабына сай бейімделіп, жұмыс істей алуы да қажет етеді. Сөз сөйлеу шебері атану үшін тек қана сахна тілі пәнімен шектелуге болмайды. Бұл орайда физиология, фонология, психология секілді ғылымдардың заңдылықтарын ескере отырып, актер шеберлігі, сахна пластикасы, ритмика, вокал секілді пәндермен тығыз байланыста, жан-жақты үйлесімді жаттығуды ойластырған жөн. Сонымен қатар, күнделікті өмір де сөйлеу заңдылықтарын қолдана білген дұрыс. Осы мақсатта жұмыс істейтін болашақ актер тек сөз шеберлігін ғана дамытпай басқа да тұлғалық қабілеттерін тәрбиелейтіні сөзсіз: белсенді әрі жігерлі өзіндік жұмысқа бейімделу, табиғи мүмкіндіктерін игеруге және дамытуға ұмтылыс, әрдайым жаңа әдістерді іздестіріп, тәжірибеде қолдану, өзіндік техникаларды ойлап табуға жетелейді. «Қазақ тілі, әдеби тіліміздегі сөз байлығы – сөйлеу нақышына бай, өте әдемі, түгелдей бейнелеу құралы» (Белжанова, 2021: 19). Өз табиғатыңды игеріп, шеберлік шыңына жетуге ұмтылу қаншалықты қызықты әрі ғажайып өзгерістерге толы сәттер десеңізші... Сөйлеу техникасын меңгеру, тіл мәдениетін тереңдетіп, сөз байлығын арттыру қиынның – қиыны, бірақ нағыз жан рахатын сыйлатын, рухани байытатын өнер. К.С.Станиславский айтқандай: «Дауыстың бабында болуы, тек әншілерге ғана емес, драма актерлері үшін де ғажайып сезім. Өз дыбысыңды өзін бағындыра алуың, жан дүниенің бар иірімдерін, тербелісін, толқындай тасуың жеткізе алу сезімі – керемет күдірет!» (Станиславский, 2020: 52).

Жумаши А.Ы. ¹, Абеннова А.Е. ², Құлетова У.А. ³

*Қазақстан ұлттық академиясы өнер өнері им. Т. Қ. Жүргенова,
Алматы, Қазақстан.^{1, 2}*

*Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави
Туркестан, Қазақстан³*

*E-mail: arman_zhumash68@mail.ru, Aabenova94@mail.ru, saltarai@mail.ru
ORCID: 0000-0002-9945-6555, 0000-0002-5470-6602, 0000-0001-2345-6789*

Особенности методики обучения сценической речи

Аннотация. Сценическое искусство имело особое значение в культурной жизни современного общества. В качестве одной из глав многопрофильного синтезного искусства, мы можем рассмотреть неотъемлемую, важнейшую деталь проявления актерского мастерства, это - сценическая речь. Как всем известно, в актерском искусстве, прежде всего, важен голос. Это искусство также требует красивого тона голоса, умения четко и выразительно передать слово. Качество актерской игры повышается при правильной передаче слова. Овладение полными тонкостями этого искусства и умение применять его на сцене – одно из основных, самых мощных творческих орудий любого актера.

В истории мирового и отечественного театра проблема сценической речи как основного носителя сценической мысли всегда была актуальной. Нам известны многие основатели и последователи «театральной школы» писали научные труды проблеме сценической речи. Внесены изменения в современную образовательную политику и концепцию и требуют новаторства. В соответствии с этим были широко рассмотрены вопросы сценической речи, проанализированы теоретические труды отечественных и зарубежных ученых по проблемам методов развития техники дикции и речи с соблюдением хронологических периодов. Целью статьи является анализ методов, используемых для развития техники сценической речи. В научной статье главной главой сценического языка были подняты проблемы методов развития речевой техники, связанных с дикцией. В ходе исследования были рассмотрены труды таких ученых, как Станиславский К.С., Немирович-Данченко В.И., Кнебель М., Марков П.А., Васильев Ю.А., Альшиц Ю.Л. и отечественных ученых, как Туранкулова Д., Омарбаева М.С., Белжанова К., Жумаши А.Ы., техника речи проанализирована современными аспектами.

Ключевые слова: театральные школы, сценическая речь, дикция, техника речи, актерское мастерство.

Zhumash A.I. ¹, Aabenova A.E. ², Kuletova U.A. ³

*T.K. Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts,
Almaty, Kazakhstan.^{1, 2}*

*Khoja AkhmetYassawi International Kazakh-Turkish University
Turkistan, Kazakhtan³*

*E-mail: arman_zhumash68@mail.ru, Aabenova94@mail.ru, saltarai@mail.ru
ORCID: 0000-0002-9945-6555, 0000-0002-5470-6602, 0000-0001-2345-6789*

Features of the medical science of scenic speech training

Abstract. Performing arts had a special significance in the cultural life of modern society. As one of the chapters of the multidisciplinary synthesis art, we can consider an integral, most important detail of the manifestation of acting skills, this is stage speech. As everyone knows, in the art of acting, first of all, the voice is important. This art also requires a beautiful tone of voice, the ability to clearly and expressively convey the word. The quality of acting increases with the correct transmission of the word. Mastering the full subtleties of this art and the ability to apply it on stage is one of the main, most powerful creative tools of any actor.

In the history of the world and domestic theater, the problem of stage speech as the main carrier of stage thought has always been relevant. We know many of the founders and followers of the «theater school» wrote scientific papers on the problem of stage speech. Changes have been made to the modern educational policy and concept and require innovation. In accordance with this, the issues of stage speech were widely considered, the theoretical works of domestic and foreign scientists on the problems of methods for the development of diction and speech techniques in compliance with chronological periods were analyzed. The purpose of the article is

to analyze the methods used to develop the technique of stage speech. In the scientific article, the main chapter of the stage language raised the problems of methods of development of speech technique related to diction. In the course of the study, the works of such scientists as Stanislavsky K.S., Nemirovich-Danchenko V.I., Knebel M., Markov P.A., Vasiliev Yu.A., Alshits Yu.L. and domestic scientists like Turankulova D., Omarbayeva M.S., Belzhanova K., Zhumash A. Y. were considered, the speech technique was analyzed by modern aspects.

Keywords: theatre schools, stage language, diction, speech technique, acting skills.

Информация об авторах:

Жумаш Арман Ыскакович, доцент кафедры «Сценической речи» Казахской национальной академии искусств имени Т.К.Жургенова, кандидат искусствоведения. Алматы, Казахстан. E-mail: arman_zhumash68@mail.ru Orcid: 0000-0002-9945-6555

Абеннова Асем Ермахановна, Преподаватель кафедры «Сценической речи» Казахской национальной академии искусств имени Т.К.Жургенова, магистр искусствоведения. Алматы, Казахстан. E-mail: aabenova94@mail.ru Orcid: 0000-0002-5470-6602

Күлетова Улбосын Ахметовна, старший преподаватель кафедры «Исполнительского искусство» Международной казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави, магистр искусствоведения. Туркестан, Казахстан. E-mail: saltarai@mail.ru Orcid: 0000-0001-2345-6789

Әдебиеттер:

Альшиц Ю.Л. Рольге 45 сұрақ. – Мәскеу: ГИТИС, 2021. – 232 б. (орыс.)

Белжанова К. Сахна тілі. Монолог. Оқу құралы. – Алматы: Білім, 2021. – 176 б. (қаз.)

Васильев Ю.А. Сахна тілі: уақыт бойынша қозғалыс. – Санкт-Петербург: 2010. – 459 б. (орыс)

Жумаш А.Ы. Ұлттық театр өнеріндегі сахна тілінің орны. Монография. – Алматы: 2020. – 160 б. (каз.)

Кнебель М. Спектакль мен рольді тиімді талдау туралы. – Мәскеу: ГИТИС, 2018. – 201 б. ISBN: 978-5-8114-7144-7 (орыс)

Мамиров А., Халықов Қ., Нұрпейіс Б. Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ театрларының этникалық-мәдени даму аспектілері: Адам тұрмысының мәселелері // Фольклор (Эстония). № 62 – 2015. - 201-224 б. [http://dx.doi.org/10.7592/FEJF2015.62.kazakh] (ағыл.)

Марков П.А. XX ғасыр театры туралы мақалалар. Таңдаулылар. - Мәскеу: ГИТИС, – Т.2. – 2014 - 536 б. ISBN: 978-5-91328-193-7 (орыс)

Немирович-Данченко В.И. Театр мұрасы. - Мәскеу: Өнер, 1954. – Т.2. – 443 б. ISBN: 978-1-620-56-954-2 (орыс)

Омарбаева М.С. Сахна тілі. Оқу құралы. – Алматы: Мерей, 2019. – 234 б. (каз.)

Павлов И.П., Сеченов И.М. Ғылым Аллеясының ғылыми-практикалық электронды журналы. №1 (17) 2018. 581 б. (орыс)

Полевой Н.А. Сахна тілі: өткен мен бүгін. – Санкт-Петербург: 2009. – 430 б. (орыс)

Станиславский К.С. Шығармашылық процесте актердің өз-өзімен жұмысы. – Мәскеу: АСТ баспасы, 2020. – 215 б. ISBN: 978-5-389-09549-6 (орыс)

Тұранқұлова Д. Сахна тілі. Оқу құралы. – Алматы: Білім, 2016. – 214 б. ISBN 978–9965–09–883–3 (каз.)

Хожамбердиев О.К., Ақмұрза Б., Шынболатов Е. Сөз тудыру үдерісі сахна тілінің негізгі мәселесі ретінде. // «Керуен» ғылыми журналы - № 1 (74). – 2022. – 307-315 с. [https://doi.org/10.53871/2078-8134.2022.1-24] (каз.)

Литература:

Альшиц Ю.Л. 45 вопросов к роли. – Москва: ГИТИС, 2021. – 232 с. (рус.)

Белжанова К. Сценическая речь. Монолог. Учебное пособие. – Алматы: Билим, 2021. – 176 с. (каз.)

Васильев Ю.А. Сценическая речь: движение во времени. – Санкт-Петербург: 2010. – 459 с. (рус.)

Жумаш А.Ы. Место сценического языка в Национальном театральном искусстве. Монография. - Алматы: 2020. - 160 с. (каз.)

Кнебель М.О. действенном анализе пьесы и роли. – Москва: ГИТИС, 2018. – 201 с. ISBN: 978-5-8114-7144-7 (рус.)

Маемиров А., Халыков К., Нурпеис Б. Этнические и культурные аспекты в развитии Казахских театров в период независимости: Проблемы человеческого существования. // Фольклор (Эстония). № 62 – 2015. - 201-224 с. [<http://dx.doi.org/10.7592/FEJF2015.62.kazakh>] (англ.)

Марков П.А. Статьи о театре XX века. Избранное. - Москва: ГИТИС, 2014. – Т.2. – 536 с. ISBN: 978-5-91328-193-7 (рус.)

Немирович-Данченко В.И. Театральное наследие. – Москва: Искусство, 1954. – Т.2. – 443 с. ISBN: 978-1-620-56-954-2 (рус.)

Омарбаева М. С. Сценическая речь. Учебное пособие. - Алматы: Мерей, 2019. - 234 с. (каз.)

Павлов И.П., Сеченов И.М. // Научно-практический электронный журнал Аллея Науки. №1 (17) 2018. 581 с. (рус.)

Полевой Н.А. Сценическая речь: прошлое и настоящее. – Санкт-Петербург: 2009. – 430 с. (рус.)

Станиславский К.С. Работа актера над собой в творческом процессе. Москва: Издательство АСТ, 2020. - 215 с. ISBN: 978-5-389-09549-6 (рус.)

Туранкулова Д. Сценическая речь. Учебное пособие. – Алматы: Билим, 2016. – 214 с. ISBN 978–9965–09–883–3 (каз.)

Хожамбердиев О.К., Акмурза Б., Шынболатов Е. Процесс словообразования как основная проблема сценической речи. // «Керуен» научный журнал № 1 (74). – 2022. – 307-315 с. [<https://doi.org/10.53871/2078-8134.2022.1-24>] (каз.)

References:

Alshits Y.L. (2021) 45 questions to the role. – Moscow: GITIS, – 232 p. (in Russian)

Belzhanova K. (2021) Stage language. Monologue. Study guide. – Almaty: Bilim, – 176 p. (in Kazakh)

Vasiliev Yu.A. (2010) Stage language: movement in time. – St. Petersburg – 459 p. (in Russian)

Zhumash A. Y. (2020) The place of the stage language in the National theatrical art. Monograph. - Almaty - 160 p. (in Kazakh)

Knebel M. (2018) On the effective analysis of the play and the role. – Moscow: GITIS, – 201 p. ISBN: 978-5-8114-7144-7 (in Russian)

Mayemirov A., Khalykov K., Nurpeis B. (2015) Ethnic and cultural aspects in the development of Kazakh theatres during the independence period: The problems of human existence // Folklore (Estonia). – No.62 – P. 201-224. [<http://dx.doi.org/10.7592/FEJF2015.62.kazakh>] (in Eng.)

Markov P.A. (2014) Articles about the theater of XX century. Favorites. - Moscow: GITIS, 2.V. – 536 p. ISBN: 978-5-91328-193-7 (in Russian)

Nemirovich-Danchenko V.I. (1954) Theatrical heritage. – Moscow: Iskusstvo, T.2. – 443 p. ISBN: 978-1-620-56-954-2 (in Russian)

Omarbayeva M. S. (2019) Stage language. Study guide. - Almaty: Merey, - 234 p. (in Kazakh)

Pavlov I.P., Sechenov I.M. (2018) // Scientific and practical electronic journal Alley of Science. № 1 (17). – 581 p. (in Russian)

Polevoy N.A. (2009) Stage language: past and present. – St. Petersburg: – 430 p. (in Russian)

Stanislavsky K.S. (2020) The work of the actor on himself in the creative process of embodiment. Moscow: Publishing House AST, - 215 p. ISBN: 978-5-389-09549-6 (in Russian)

Turankulova D. (2016) Stage language. Study guide. – Almaty: Bilim, – 214 p. ISBN 978-9965-09-883-3 (in Kazakh)

Khodzhamberdiev O.K., Akmurza B., Shynbolatov E. (2022) The process of word formation as the main problem of stage language// «Keruen» scientific journal № 1 (74). – 307-315 p. [<https://doi.org/10.53871/2078-8134.2022.1-24>] (in Kazakh)